

Blog čestného člena - environmetalisty, klimatologa a lesníka Ing. Vladimíra Krečmera, CSc.

Ing. Vladimír Krečmer, CSc., (*1928) vystudoval Fakultu lesního inženýrství ČVUT Praha. Ve Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti se zabýval užitou mikroklimatologií, environmentálními funkcemi lesa v krajině. Nyní pracuje na problematice lesní a environmentální politiky. Bývalý předseda České bioklimatologické společnosti 1992–1998, v letech 1997–2005 předseda Národního lesnického komitétu; čestný člen České akademie zemědělských věd a odborných společností.

Les - závažný činitel životního prostředí krajiny

16.12.2015 - Text, který Lidové noviny odmítly vytisknout

Mimořádné teploty vzduchu a nedostatek srážek letošního léta znovu jako naléhavé přinášejí hodně staré problémy, které ještě snad pamatuje pár starých pamětníků extrémně suchého roku 1947 a následujících let: vydával se velký kapitál a vycházely snad třicet let vědecké studie, jak rozumněji hospodařit s kulturní krajinou, zejména její většinou částí zemědělskou a lesní především s ohledem na zadržování (retenci) vody v ní. Pan ředitel AOPK RNDr. F. Pelc napsal v Lidovkách 19.VIII. 2015, „jak musíme chování k vodě změnit. Pan ředitel píše, že druhově a prostorově přírodě blízké lesy jsou schopné zachytit mnohonásobek více srážky než smrková monokultura, což by nemělo zapadnout už jen proto, že lesy pokrývají víc než třetinu území státu. Podle něho se již na základní škole učí o malém a velkém koloběhu vody. Je proto nutné pracovat pro zvětšení objemu dešťů z malého koloběhu na úkor toho velkého – tedy patrně pro zvýšení množství srážek působením lesů v krajině. Dovoluji si k tomu napsat pár poznatků, a to jen k lesům, protože se skoro celý život zabývám studiiemi vztahů lesů a krajinného životního prostředí zejména s ohledem na poměry vodní.

Paralelně píše v Lidovkách i pan starosta Modravý Josef Schubert o tom, jak s šumavskými lesy v NP Šumava nakládá zájmová skupina biologů za podpory laických nadšenců pro divočinu, v médiích tzv. „ekologů“. Záměrem oné zájmové skupiny je – podle vyjádření jejich představitelů vědců – **v čase co nejkratším a na ploše co největší se vypořádat s kulturními lesními ekosystémy**. Těch plošně bylo na území parku v době jeho založení okolo 86 %. Toto vypořádání spočívá v ochraně kůrovcovitých, kteří jsou schopni masově v podmínkách bezzásahovosti destruovat náhle, velkoplošně a dlouhodobě stromové patro starších smrkových ekosystémů. Toto stromové patro je z fyzikálního hlediska aktivním povrchem přijímajícím a vydávajícím radiální energii, vodu a silně ovlivňujícím výměnu či proudění vzduchu. **Ona destrukce proto může vést k podstatným a dlouhodobým změnám základních bilancí záření, tepla, vody, činitelů a prvků bioklimatu v měřítku až mezoklimatu v atmosféře i v půdě, fyzikálních a chemických pochodů v půdě včetně vodního režimu**. Zejména je riziková tam, kde lesní ekosystém ještě nedospěl ke stádiu rozpadu a není tam obnovy přirozené a nesmí se uskutečnit obnova umělá. Během let mohou vznikat nové specifické přírodní procesy, které ona zájmová skupina též bere v absolutní ochranu. Avšak tyto procesy mohou překračovat hranice NP a působit v okolní krajině jako přírodní živly – tedy **ohrožovat a měnit životní prostředí obyvatelstva!**

Od založení NP Šumava vznikl a trvá základní spor v tom, že ona zájmová skupina nepokládala ve svém záměru léta za přijatelné zabývat se možnými důsledky bezzásahovosti v daných nikoli původních přírodních podmínkách, nemyslílo se na zajištění asanací následků a náhrad škod, které mohou vznikat mimo NP. Existující právní normy jakoby nestály za zmínku (zákon 282/1991, vládní nařízení o zřízení CHOPAV, problematika odstavce 4, § 90 zákona 114/1992, § 2 zákona 17/1992); Rozhodnutí státního orgánu jakoby mohlo škrtnout i územní platnost přírodních zákonů. **Přes trvalé pokusy o věcné projednání této záležitosti s uvážením standardních vědeckých poznatků jiných než biologických věd trvá léta odmítání sejít se a věcně diskutovat.**

Je charakteristické, že takové konkrétní schůzky nikoli nadšenců, ale znalců, se během více než dvaceti let uskutečnily jenom dvě, a to bez jakéhokoliv výsledku: byly to vědecké schůzky představitelů Národního lesnického komitétu a Sdružení pro trvale udržitelný život (1998) a členů

Odboru lesního hospodářství ČAZV s Komisí životního prostředí AV ČR (2011). K věcným argumentům standardními vědeckými poznatky se prostě nediskutuje, jak to shrnul jako odborník i politik RNDr. Č. Hofhanzl (Šumava se všemi otazníky, 2011; 181 stran; Národní park Šumava – spor o koncepci či obraz kulturního úpadku, 2014; 107 stran). Něco takového se v diplomacii zná jako politika „fait accompli“ - stavět protistranu až před hotovou věc, s níž se již nedá pohnout. Setrvalý je účelový politický tlak zařadit NP Šumava do II. stupně kategorií národních parků, jak je zformulovala IUCN. NPŠ však této kategorii věcně naprosto jasně vůbec neodpovídá – nebyla v něm převaha přírodních a přírodě blízkých lesních ekosystémů. Je to **výlučně účelový záměr – prosazovat bezzásahovost na ploše vyhovující potřebě teoretického bádání biologů o postupu přírodní sukcese**. Byť se tak v dílčích oborech biologických věd užívaly světové postupy, jejich výsledkem mohou být rizika environmentální i sociální, leží-li národní park v kulturní a obytné krajině.

Podle řady studií, na něž nikdy nikdo věcně nereagoval, se jedná **především o záležitost ideologickou** – představitelé oné zájmové skupiny sami píší o jimi dané „ideové slupce“, jak jedině v ní pracují dílčí obory biologických věd na úkolu vytvořit divočinu v čase co nejkratším na území co největším. Jejich vysokoškolští odborníci souhlasí s tím, že tato „slupka“ leží mimo vědy, že je to tak správné. Je snad pochopitelné alespoň těm, kdo v životě zažili éry ideologií, že s tímhle lze těžko jít do věcné diskuse... Pan prof. RNDr. Braniš, DrSc., jako mluvčí Komise životního prostředí AV ČR napsal jednoznačně, že zájmové skupině biologů jde výlučně o vědecké sledování přírodního procesu tvorby divočiny po destrukci stromového patra lesů. Z toho podle něho plyne, že je **mimo zájem biologů usilujících o divočinu zabývat se tím, zda se destruované stromové patro lesů vůbec obnoví, v jakém časovém horizontu se tak může stát, lhotejno kde a v jaké formě ekosystému lesního či bezlesí. Je tedy mimo jejich zájem, jaké budou dopady jejich postupu s bezzásahovostí na krajinu, její prostředí, hospodaření s vodou a problémy lidí žijících v této oblasti**. Pracovní skupina expertů hejtmanů se v letech 2009/10 do hloubky zabývala kauzou NPŠ a položila představitelům jeho vedení řadu věcných otázek kolem jevů možné rizikovosti během mnohaletého vývoje ekosystémů na zvláště chráněném území.. Ani po měsících nebylo vedení s to zpracovat konkrétní stanovisko než k jediné z nich – a to byly vlastně výsledky lesnického výzkumu o introskeletové erozi půdy. Mohlo tak být stvrzeno, že projekt bádání závažných změn stavu lesů krajiny má opravdu jediné kritérium a je to pokládáno i státními orgány za správné. Něco jako „stavíme most jak to cítíme my a statik předem je zbytečný“. Jsou v praktickém životě případy, kdy by neznalost mohla být hříchem!

Již mnohokrát byl položen a věcně nezodpovězen dotaz, zda NPŠ se nijak neliší od parků na Sibíři, Aljašce, v Kongu a jinde v přírodních končinách, ani jaké mohou být při existenci národního parku s kulturními lesními ekosystémy ve zkulturněné a obytné krajině důsledky toho, přenecháme-li je bezzásahovosti a z krajiny náhle mizí stromové patro lesů na velkém území. Jeden z těch odborníků, kteří podporují bezzásahovost je přesvědčen, že Šumava zůstane v každém případě zelená a napsal otázku: „Kdo a proč vlastně potřebuje les na horách?“ Pro ty, kteří něco vědí o lese podotýkám, že se netáže chlapec ze základní školy, nýbrž renomovaný ekolog. Není to **absolutní zpochybnění možnosti jakýchkoliv rizik** náhlé, velkoplošné a dlouhodobé změny přírodních procesů omezením plochy funkčních lesů v krajině? Jejich funkcí nezbytných pro krajinu kulturní a obytnou které podle biologů zájmové skupiny /citují/ „máme dost a vůbec nás nezajímá“. Pokud počítáme i s rolí času ve vývoji lesa, jde o rizika pro několik generací...

Je-li společnosti potřebné bádání průběhu vzniku nejasné divočiny v daných podmínkách, bylo by na místě jasně stanovit, kdo by zodpovídal za možné ohrožení a škody v kulturní krajině.

Odpovědnost sice převzal osobně ministr RNDr. M. Bursík na veřejném slyšení sněmovny. Jakou to osobní gesto ale mělo cenu? Záruku náhrad by měl vyhlásit stát, pokud se vláda domnívá, že je taková badatelská činnost pro společnost nad jiné užitečná. Má k tomu kompetentní státní orgány a státní úředníky. Proč se za desetiletí existence parku a rozporů s ničím takovým nehnulo?

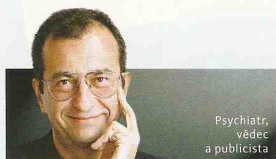
Když delegace České lesnické společnosti (místopředsedkyně, člen republikového výboru a tajemník) byla přijata koncem léta 2008 náměstkem ministra životního prostředí RNDr. F. Pelcem, aby podle přání ministra s ním projednala kauzu NPŠ, pan náměstek jí místo toho tehdy sdělil

takovouto koncepci MŽP ČR v nakládání s lesy: 1/3 ihned do bezzásahovosti, 1/3 do přípravy na brzkou bezzásahovost a snad 1/3 ponechat normálnímu hospodaření (tedy i pro produkci dřeva). Poněkud to šokovalo: náš lesní zákon 289/1995 Sb. v § 1 stanovil, že lesy jsou nenahraditelnou složkou životního prostředí. Jestliže dnes pan ředitel Pelc v médiích argumentuje s lesy v boji proti suchu na více než třetině území státu, u jaké jejich plochy počítá MŽP s nenahraditelností této složky životního prostředí lidské společnosti? Věda environmentální přece z bezpočtu projektů ve světě poznala, že lesy územního celku jsou funkčním činitelem pro útlum lidské společnosti nežádoucích přírodních procesů podle přírodních zákonů a nikoli podle druhu jejich politické správy - tedy spadají-li pod správu MZe ČR nebo MŽP ČR.

ŽIVOTNÍ STYL

DUŠE

KRESBA MAREK DOUŠA

LISTY CYRILA HÖSCHLA

ŽE VLÁDNOUCÍ IDEOLOGIE VŽDY OVLIVŇOVALA SPOLEČENSKÉ VĚDY JE SAMOZŘEJMÉ. DĚJE SE TO VŠAK ČASTO I U TĚCH RACIONÁLNÍCH.

Dotazy panu profesoru Höschlovi zasílejte na hoschl@reflex.cz

Je věda ideologická?

? Vážený pane profesore, léta přemýšlím nad jevem, jenž v jakémisi sinusoidálním rytmu probíhá historií, a dokonce ji aspoň na čas mění. Jde o pronikání ideologií do racionálních věd. Pracuji v oblasti přírodních věd, a tak připomínám dva takové výrazné jevy během mého života. První spadá do éry komunismu, kdy se jeden zlopověstný jedinec pokoušel propojit přírodní zákony s poučkami marxismu-leninismu: Trofim Děnisovič Lysenko. Na jeho „učení“ přísahali tehdejší vědci z obou našich Akademií, neposlušní ztráceli místo, v SSSR i život. Druhý probíhá v současnosti. V Národním parku Šumava se rozhodla zájmová skupina vědců založit zrychlený proces destrukce stromového patra smrkových ekosystémů a na úrovni svých dílčích oborů sledovat následující přírodní dění a také chránit jim vyvolané přírodní procesy. Ona rychlá, velkoplošná destrukce stromového patra lesů podle jiných přírodních vědců může ovšem způsobovat značné změny základních bilancí záření, tepla, vody, faktorů bioklimatu včetně proudění vzduchu a také poměrů půdních a vodních. Vyvolané přírodní procesy mohou přestupovat hranice parku a měnit životní prostředí v okolních regionech pro tamní obyvatelstvo, a to po generace. Pokusy představitelů jiných vědních oborů setkat se na úzkém vědeckém fóru k věcné diskusi o možných rizicích a důsledcích během desítek let a o tom, kdo bude za možná rizika odpovídat, jaké kapacity bude vhodné připravit, kdo a z čeho je bude financovat, vyzněly naprázdno. Z korespondence představitelů oné skupiny lze zjistit, že uvažovat o tom považují za zbytečné, neboť „kulturní krajiny máme dost“ a ta „nás vůbec nezajímá“. Takové způsoby myšlení se ve vědách čas od času objevují. Co na to řeknete? V úctě

Ing. VLADIMÍR KREČMER, CSC.

! PŘED NĚJAKÝMI 25 LETY vydal vedoucí katedry biologie na Harvardu R. C. Lewontin knihu pod názvem *Biology As Ideology*. V ní zpochybňuje laickou představou, že kritické redukcionistické

ké myšlení pravých vědců stojí mimo emoční a kontextuální zkresení a je pramenem čistého, pravdivého poznání mimo ideologické vlivy. Naopak, společenské ovzduší vždy ovlivňovalo tvorbu a formulaci vědeckých hypotéz. Vědci jsou jenom lidé a to, co se zkoumá a objevuje, velmi závisí právě na nich, na jejich výchově, politické a náboženské orientaci a financování. S vaší otázkou souvisí to, že Lewontin odmítá mnohé představy ekologických organizací o životním prostředí. Podle něj žádné „prostředí“ jako nezávislý fenomén neexistuje. Organismy nelze od jejich prostředí oddělit, neboť jsou jeho součástí. V přírodě se vše neustále proměňuje, žádná „rovnováha“ se nemůže nastolit. Zrovna tak musíme opustit tezi o přízpůsobování a zaměnit ji za teorii o vytváření prostředí. Není pravda, že organismy se určitému prostředí buď přizpůsobí, nebo zahynou. Ve skutečnosti si prostředí vytvářejí. Takto pojato si my lidé vytváříme prostředí, jež je tedy našim přirozeným (kultivovaná krajina, zemědělská kultura, parky, urbanicita), zatímco bezzásahové prostředí typu laissez-faire je člověku nepřirozené, a není to tedy jeho prostředí. Toto

pojetí staví celý spor o Šumavu na hlavu, neboť to rázem není spor vědecký, ale ideologický! A jsme zase u toho, co píšete. Vědci se víceméně shodnou na počtu žižal před a po nějakém zásahu, ale nikoli na tom, zda zjištěná změna je správně, nebo špatně. A už vůbec ne na tom, pro koho správně: Pro golfisty? Pro zemědělce? Pro filozofy? Pro developery? Pro obchodníky se dřevem? Pro biologické sběrače akademických titulů? Pro ochránce přírody? Řekne-li se totiž „pro lidi“, zní to rozumně jen do chvíle, než se zeptáme, pro které lidi. Věda tedy ideologická je a vědci nejsou v otázkách mravnosti, ideologie či víry o nic soudnější ani způsobilější než kdokoli jiný. Haloun a Martinek v *Otravě hrve* (*Revolver Revue*, 2009) píší: „To, že je mezi vědci stejně procento pakáže jako v ostatních oblastech lidského konání, je až trapně jasné, přesto si to většina lidí není ochotná připustit. Na vědu je nabáleno podobně množstvi „posvátnosti“ jako na umění, a proto dovede působit stejně nesnesitelně. Také věda má své třetíci apologety a strážce čistoty, svoje rituály, konvence, hrady a šášky.“ Ale ruku na srdce - z všech demagogií je věda ještě ta nejpříjemnější. **✎**

Management lesů

Lesy v kulturní a obytné krajině jsou významným krajinným prvkem, neboť při vhodném stavu mohou účinně tlumit přírodní procesy lidské společnosti škodlivé. Kromě ujasnění přírodních základů vazeb stavu lesů s životním prostředím krajiny se došlo přes koncepce, lesní politiku a legislativu až k restrukturalizaci obhospodařování lesů: k zavedení vícefunkčního lesnictví v hospodářské praxi. V Evropě toto v konečné fázi začalo probíhat od konce padesátých let 20. století, kdy nejenom lesnická i enviromentální věda, nýbrž také elita lesnické politiky a hospodářské praxe rozpoznávaly, že civilizační vývoj společnosti vyzývá upravit smysl samého lesnictví **z jednosložkového na vícesložkový** (polyfunkční) sektor národního hospodářství.

Postmoderní éra s novými formami záplavy informací vedla ovšem k tomu, že se ve vědách **málo studuje** a téměř se neví, k čemu se již přišlo. Znam osobě případy z oponentur doktorandských prací, kde výtky neznalosti principiálních výsledků bádání předcházejícího byla odmítána s tím, že není-li to na internetu, není prostě času běhat běhat po knihovnách a kartotékách k hledání starší literatury. (!)

Nemůže být divu, že moderní vědci předkládají a řeší ve svých dílčích vědních oborech na vysoké světové úrovni vědecké projekty, které např. na velkých územích v čase co nejkratším a dlouhodobě destruují stromové patro starších lesních ekosystémů. Podle jejich vyjádření to staví na "ideové slupce" mimo vědy ležící a je to tak správné. V ní výhradně pracují jejich dílčí vědní obory na daném úkolu odstranit stromové patro nežádoucích lesů v čase co nejkratším na ploše co největší. Velmi pregnantní je otázka, položená jedním z nich: "Kdo a proč vlastně potřebuje les na horách?" !!!

Důsledky tak velkých změn stavu lesů mohou podle standardních vědeckých poznatků jiných věd přinášet rizika pro obyvatelstvo okolních končin na několik generací. Specifické přírodní procesy, podmíněné zásadní změnou stavu lesů krajiny, mohou pronikat do okolní krajiny.

Domnívám se, že se to v tom lepším případě vlastně asi neví. A to přes to, že už Emanuel Purkyně tohle znal a publikoval, že lesy jsou významným ochráncem obyvatelstva. Vedle svých prací prozkoumal totiž tragické důsledky povodňové katastrofy v Čechách přesně před 143 roky. Zdá se mně někdy, že vědět něco se ani nechce. Řekněte, není tohle typický "lidský faktor" v historii vědy odedávna?

Adaptace na globální změny klimatu v českých podmínkách kulhá

9. srpna 2015

Skoro celý odborný život jsem se věnoval otázkám lesů ve vztahu k životnímu prostředí kulturní krajiny nejen psaním rozborů nakládání s lesy jako ex lege "nenahraditelnou složkou životního prostředí" - lidmi, organizacemi a státními orgány indoktrinovanými jak fundamentálním ekologismem, tak obdobně jednohlediskovým ekonomismem. Takže z osobních kontaktů mohu jmenovitě uvádět ty, kteří v zaujetí doktrínou a často i v čiré odbornosti vysokých specialistů svých úzkých disciplín na světové úrovni nebo svého vysokého postavení **nakládají s krajinou nebo odpovídají za to sami nebo s poradci vlastně bez základních vědomostí standardních vědeckých poznatků z těch přírodních zákonů, které se jim "nehodí" nebo o nichž zatím ani neslyšeli**. Mám v archivu osobní sdělení osobností vědy, které píší, jak jejich vědecké disciplíny pracují pouze uvnitř ideové slupky, která leží mimo vědy a je to tak správné. Za svůj dlouhý život jsem bohužel už poznal trpké ovoce dvou takto založených doktrín, jež též tímto postupem dobývaly svět...Mám bohužel řadu zkušeností ze snah o kontakt a věcné diskuse k těmto znepokojivým tématům s vědeckými kolegy i s politickými činiteli - v letech po převratu jako představitel vědeckých sdružení. Mohu doložit, jak během času byl **kontakt s vedoucími představiteli resortů nebo politiky stále obtížnější** a vůle poslechnout si a uvážit jiné myšlenky a doklady mizivější. Až šokující je poznatek, jak **v pracích vydávaných jako vědecké se často užívá termín "polopravdy" nebo i "lži" na místě věcných analýz**.

Protože jsem vyšel od lesnictví, zajímaly mne i základní otázky jeho smyslu, tak jak tento sektor odjakživa žil v úzkém spojení s vývojem potřeb lidské společnosti. Shodou okolností jsem měl po 1989 příležitost jako host vyjízďet "do Evropy" a studovat, jak západoevropské lesnictví přijalo výzvu *prizpůsobit svůj smysl nakládání s lesy prudkému rozvoji naší euroatlantické civilizace*. V tuzemsku naopak bylo veškeré úsilí věnováno návratu do časů Franz Josefa I., k lesům jen jako fabriky na tržní hmotné komodity. A co mám za nejhorší - mezi kolegy lesníky, jakkoli nespokojenými s tím, co se stalo s lesnickým sektorem v tomto duchu, jsem nenašel zájem vymanit se z této klasické podoby lesnictví a znovu se začít zabývat lesy v lesním hospodářství též jako vícefunkčním faktorem a tedy i nenahraditelnou složkou životního prostředí obyvatelstva naší země... Před několika lety průzkum veřejného mínění v zemích EU na otázku, kdo škodí lesům nejvíce, v ČR přes 50% respondentů odpovědělo, že jsou to lesníci! V jiných zemích to byla nanejvýš dvacetina hlasů. Napsal jsem tehdy do Lesnické práce, že bychom to asi měli brát jako "Mene tekel..." (naléhavé varování) pro naši lesnickou politiku. Prošlo to však bez reagence. Moje názory jsou prostě "osobité", jak mně upřímně napsal významný lesnický kolega.

Loni se sešlo přes 20 nespokojených lesníků konečně pojednat o situaci. Byl tam přednesen úvodem nástin, jak změnit ekonomickou strukturu lesního hospodářství na vícefunkční využívání lesů jako zdroje nejen dříví, ale i poptávaných efektů environmentální a sociální povahy - s možností získat pro sektor reálný kapitál z reálných lesnických služeb veřejnému zájmu. Nikdo jiný se tím však nezabýval, spíše bylo slyšet o potřebě získat za samovolné beznákladové (ovšem nahodilé!) efekty paušální platby za 1 ha lesa ze státního rozpočtu... Zkrátka se ptám: chce lesnictvo žít jako dosud, nerušeně "uzavřeno do lesů"? Právě na tohle bylo poukázáno jako na škodlivý přežitek na konferenci lesníků v západní Evropě před víc než polovinou století... A po její valnou část se intenzívně pracovalo na vícefunkčním nakládáním s lesy. V roce 1990 to

Ústavní soud SRN označil za odpovídající platné lesní legislativě. Někdo se může zasmát - i západní lesnická Evropa se propadla, byť to bylo později než my, do černé díry ekonomismu. U nás až v pitoreskní podobě výroby dřeva v pojetí finančníků a právníků, kteří neměli asi čas naučit se, proč sektor výroby dřeva, který přišli řídit, má v Evropě už jedno a půl století zákon, jaký nepotřebuje ani výroba fuseklí ba ani kuličkových ložisek ... Naposled to připomenuli diskusí evropských představitelů IUFRO (Mezinárodní unie lesnických výzkumných institucí) v letech 2007/08. Zcela otevřeně mně k tomu napsala po náhlém úmrtí mého západoněmeckého vědeckého kolegy: "Bůh byl tak laskavý, že si ho vzal k sobě dřív, než by se utrápil propadem našeho lesnictví do černé díry". Ona paní vdova byla totiž také Dipl.Ing. lesnictví... Co k tomu ještě napsat, když to nikdo neuváží či říci, když to nikdo nechce poslouchat ? Patrně bude pozdě, až bude skutečně zle. Jediná osobnost vzala na sebe osobně veškerou odpovědnost za bezzásahovost v NP Šumava - pan ministr RNDr. M. Bursík, CSc. Jenže kde je on s odpovědností, kde je státní orgán životního prostředí a představitelé sektoru lesů na MZe ČR ? To je dnes už jediné, nad čím zkouším pochopit to.

Vážení,

měl jsem k problematice kauzy NPŠ v sobotu zajímavé posezení a diskusi s panem RNDr. Vlašínem, CSc., jako třetím zaujatým vizí NPŠ jako národního parku s nejméně 50% bezzásahovosti, který přijal během řady let této výrazné doktríny mé pozvání k věčné diskusi. V této pro mne enormně podnětné diskusi jsem poznal přístupy nadšenců pro divočinu, tj. že:

1. NPŠ byl založen podle zákona jako národní park a tedy jako takový musí zůstat II. kategorií IUCN bez ohledu na reálný stav;
2. Destrukce stromového patra, byť velkoplošné, náhlé a dlouholeté nejsou kalamitou, ale jen disturbancí z gradace např. větru či hmyzu a ničemu nevádí;
3. To co během generací odborníků ve vědách lesnických a environmentálních bylo na celém světě nahromaděno mnoha vědeckými projekty o vztazích les - krajina a přísluší oblasti přírodních zákonů nikoli biologických, prakticky to asi není vědcům - biologům dobře známo a proto silně pochybují, že by mohly vznikat přírodní procesy, které by přestupovaly hranice parku a vpadaly do krajiny s účinky přírodních živlů.

Výsledkem tříhodinové diskuse však přece jen byla dohoda na tom, že:

- A. existují-li reálné možnosti vzniku takových přírodních procesů, které mohou přinést škody okolní krajině a obyvatelstvu, mělo by se o tom uvažovat při rozhodování o managementu lesů;
- B. Společnost musí nést možná rizika a prokázané škody musí hradit stát.

Sumárně: Jak se snažím léta upozorňovat, jedná se v kauze národní park o důslednou aplikaci fundamentální ideologie environmentalismu (úžeji ekologismu), která - jak dokládají vysokoškolští představitelé - považuje za správné, že jejich **dílčí obory biologických věd pracují pouze v jisté "ideové slupce", ležící mimo vědy**: jejich úkoly jsou sledovat přírodu divočiny s tím, aby vznikla co nejdříve a na co největší ploše. Tyto „vědy“ vůbec nezajímá, zda se destruovaný les vůbec obnoví, kdy, kde a v jaké formě lesního ekosystému, nebo zůstane bezlesí. To vše na nejvyšší světové úrovni oněch dílčích oborů. Je tu pikantní otázka: jakou hodnotu mají tyto výsledky věd pro utváření okolní kulturní a obytné krajiny? Mají tohle rozhodovat soudy?

V naší diskusi jsme se již nedostali projednat fakta, že zatím z kruhů nadšenců divočiny se neprojevili zájem, věcně zkalkulovat ekonomicky měřitko možných škod, potřeby kapacit a nákladů na asanace a náhrady - prostě se ujistit, zda na to národní hospodářství bude mít. Kauza NPŠ není totiž experiment, tam se jen bádá. Věcně se starat by tedy měl někdo jiný. Ani se nedivím, že dosud mně odmítla se setkat a o tomto pohovořit řádka politiků, kterým by to asi nejvíc slušelo a patřilo. Bylo dobré pamatovat, že na straně nadšení se intenzívně pracuje s pomocí sofistikovaných propagandistických postupů. Podle mého názoru největší podíl faktů v dané kauze přísluší lesnictví. samozřejmě tomu modernímu, nikoli jen dřevoprodukčnímu. Vzpomínám třeba, že existuje kalkulace škod - řekněme široce - z bezzásahovosti v kulturních lesních ekosystémech NPŠ škody okolo 100 miliard Kč, existuje však i kalkulace výnosů z ekosystémových služeb na téže území ve výši desítek miliard Kč ročně. Zdá se mi doslova pitoreskní **v demokratickém systému a právním státu, že se k tomu setrvale mlčí! Nebojí se ti, kteří dnes stojí v čele, své zodpovědnosti? Vždyť možné důsledky jsou akutní pro celé generace !**

Zdraví vás Vladimír Krečmer,
někdejší předseda Národního lesnického komitétu.(1997-2005).

9.března 2015

Zamyšlení nad současným stavem lesnictví s ohledem na silné tlaky dvou protikladných ideologií

Shrneme-li obsah současné odborné sféry, zabývající se smyslem nakládání s lesy a tedy klíčovými otázkami budoucnosti lesnictví, vede to k zamyšlení, v jaké míře byla a jsou při tak závažných tématech pokládána na stůl hlediska skutečně klíčová a čím jsou podložena. Jedny z těch mimořádně závažných otázek se týkají nakládání s podstatou lesů: k čemu lesy v kulturní krajině jsou či mají být. Na rozdíl od klasických časů lesnictví jsou tu tři možnosti k úvahám:

A. Lesy obhospodařovat nadále podle hledisek jejich pěstování jako obnovitelného přírodního zdroje dřeva tak, aby dále poskytovaly kromě tržních statků v míře tržních zájmů vlastníků také veřejně prospěšné pozitivní, samovolné, a beznákladové externality či ekosystémové služby lesa (ESL).

Tato možnost číslo 1 může jakž takž odpovídat soudobé ideologii ekonomismu, jestliže neopustíme v zájmu dynamiky zisků klasickou trojzásadu trvalosti, vyrovnanosti a nepřetržitosti souboru užitků v daném pojetí. Pokládám za nezbytné uvědomit si, že podle analýzy (Lesnická práce 6/2014) ESL jsou v podstatě nahodilé samovolné environmentální a sociální beznákladové užitky (funkce) pro společnost; její poptávku po konkrétních užitcích na konkrétních místech už takto beznákladově nelze uspokojit.

Možnost číslo 1 neodpovídá představám, že využívání lesů na územích zvláště chráněných podle legislativy ochrany přírody je možné výlučně podle hlediska a potřeb biologických věd včetně destrukce stromového patra na velkých plochách. Zásada, že lesy v krajině jsou nenahraditelnou složkou životního prostředí je neplatnou v okamžiku podpisu zřízení takového území..

Provedená základní transformace lesního hospodářství po roce 1989 u nás zhruba odpovídá variantě číslo jedna. Všichni známe signály, jak renomé lesnictví ve veřejnosti už nějak nesvědčí ústupy sektoru na řadě front. Někteří to považují za důsledek právních norem, které lesnictví vymezují jeho prostor jen v tržní oblasti produkce surovin. Věcně lze poukázat na jakoby zapomínanou zákonnou definici smyslu hospodaření s lesy: podle § 1 lesního zákona jsou přece lesy vedle národního bohatství též nenahraditelnou složkou životního prostředí. Je tu tedy k uvážení jiná varianta:

B. Uvážit podstatné změny poptávky společnosti na lesy a lesnictví podle vývoje euroatlantické civilizace od poloviny 20. století a lesní hospodářství transformovat v multifunkční sektor, jenž kromě produkce tržních statků zabezpečuje jako součást své hospodářské činnosti také poptávané lesnické environmentální a sociální služby.

Tato možnost byla v evropském lesnictví na poli vědy připravována od konce 50. let, u nás od 70. let. V tuzemsku však protřečila jak tehdejší, tak dnešní politice, jak ji vytvářely mocné skupinové zájmy v duchu varianty ad A.

V posledních desetiletích sílí tlaky další zájmové skupiny se specifickou ideologií fundamentálního environmentalismu či ekologismu. V ní jsou lesy především či výlučně objekt přírodní. Nakládat s ním jsou oprávněni především přírodovědci biologických vědních oborů, při čemž jakékoli hospodaření s ohledem na potřeby lidské společnosti je nepřijatelné: pěstovat les a těžit dřevo je prostě nemorální přežitek a zabývat se lesem jako složkou životního prostředí je zhola zbytečné, neboť „vše co příroda činí, vždy jen dobře činí“. Podle podkladů zeleného myšlení lze nastínit třetí variantu lesní politiky.

C. Omezit lesnictví typu 1 anebo 2 jenom na část lesů a ostatní lesy přenechat postupně samovolnému vývoji podle hlediska zájmové skupiny biologů. Odpovídá to koncepci MŽP ČR, jak byla sdělena náměstkem ministra delegaci ČLS na podzim 2008; lesníci by spravovali lesy pouze tak na jedné třetině jejich plochy.

Takže jsme se ocitli v éře nejen vážných střetů ekonomiky a ekologie. V politicko-mocenských hrách se ocitlo také poslání či smysl lesnictví vůbec a lesů v majetku státu zejména. Tyto rozpory nejsou novinkou v historii našeho lesnictví – připomeňme snahy a střety už prvního

generálního ředitele českých státních lesů Josefa Opletala a též vzpomínání na něj: jak rychle utichlo návratem moci k myšlenkám, proti nimž bojoval. Evropští představitelé IUFRO v letech 2007/08 rozebrali, jak ideje kolem bodu 2 vyplývají z vývoje společenských potřeb euroatlantické civilizace a jejích požadavků na lesy. Jsou příznaky, jak Komise EU zamýšlí zavedení bezzásahovosti s lesy na všech územích Natura 2000 zákony v zemích EU. Lesnictví se tu ztrácí. Pesimisté v zahraničí vidí jeho konec i jako národohospodářského sektoru.

Nutno však konstatovat, že právě tyhle otázky stojí dnes jaksi mimo obzor jak zájmové skupiny ekonomismu, která momentálně lesy podnikatelsky obhospodařuje a hodlá zařizovat nadále pouze jako fabriku na dřevo, tak skupiny s idejí důsledné „ekologizace“ nakládání s lesy. Ta důslednost spočívá v zájmu ekologů o přírodu samu jako jediném jejich hledisku především ale nejen v územích zvláště chráněných. I z praxe našich soudů je patrné, že se v tomto zájmu neuznávají za účelná a potřebná žádná jiná hlediska na lesy než ta, která v nich vidí jen ekosystémy k bádání dílčích oborů biologických věd. Tak zaujatý ekolog a zejména „ekolog“ kromě toho svého vidí v lesích často jen nežádoucí hledisko produkce dřeva či využívání lesů na způsob Disneylandu. Je to také užívané velmi jednostranné, ale účinné propagandistické téma. To, co stanovil zákon 286/1995 v § 1, se patrně pokládá jen za prázdnou frázi.

Ovšem přírodní procesy, rozvíjející se přenecháním velkých ploch kulturních lesních ekosystémů jen přírodě samé, nejsou jen bioprocesy zájímaví vědy biologické. Jsou to také procesy podle přírodních zákonů fyzikálních s důsledky v prostředí, které nejsou omezeny na plochu lesů. To platí pro jakékoliv lesní ekosystémy kdekoliv včetně národních parků.

Opomenout např. poznatky věd environmentálních, odmítat desetiletí věcnou diskusi o možných důsledcích rizik pěstování vědy pro vědu v NP Šumava (NPS) i přecházet k propagandistickým postupům, obvyklým v politice při prosazování ideových skupinových zájmů, svědčí o tom, že zde skutečně přicházíme do střetů věd s ideologií; opět s reálnou „ideovou slupkou“, v něž jedině mají vědy pracovat. Výhradně v ní – podle jejich vysokoškolských představitelů – pracují biologické vědy. Názory přicházející z vnějšku „slupky“ pokládali její vyznavači za herezi, nověji za zradu (viz zápis o auditu v NPS, vydaný MŽP ČR 2003).

Je-li věda vázána ideovou slupkou, pak ovšem je oproti ideologii druhořadá. Snad proto nadšenci pro „divočinu“ z kulturních lesních ekosystémů kladou takovou váhu na prvořadé politické rozhodování počtem hlasů o ní: „chci/nechci“, „líbí/nelíbí“, „ano/ne“. Ve svých intencích nehodlají ani definovat tu „divočinu“, kterou se snaží vyrobit „na co největší ploše v co nejkratším čase“. Nepřipouštějí věcnou diskusi s odborníky jiných věd a nezajímá je, zda na plochách s destruovaným stromovým patrem příroda sama les vůbec obnoví, v jakém časovém horizontu či v jaké formě. Podle toho tedy les jako nenahraditelná složka životního prostředí okolní kulturní krajiny náhle vyhlášením národního parku vůbec neexistuje. Není to příliš jednoduché?

K výše zmíněným variantám ad 1 a 2 připomeňme „evropské“ myšlení, jak se rozvíjelo v lesnické západní Evropě, v lesnicky nejvyspělejších zemích v druhé polovině 20. století v důsledku stoupajících i nově vznikajících veřejných potřeb společnosti v lesnických službách environmentálního a sociálního charakteru (služby rekreační, vodohospodářské a půdoochranné, zdravotní a hygienické apod.). V západní Evropě se po desetiletí řešila podoba hospodářské struktury lesního hospodářství: zda nadále zůstane jednosektorová s produkcí dřeva, anebo vícesektorová, s hospodářskými aktivitami lesnických služeb navíc. Tohle je historické rozcestí, na němž stojí lesnictví podle mínění evropských představitelů IUFRO z roku 2007/08.

Náš tuzemský teoretický základ transformace lesního hospodářství do tržního systému zrovna ony služby jako hospodářskou složku po převratu 1989 vyloučil z lesního sektoru, protože pro přívržence jednohlediskové ideologie ekonomismu asi představovaly překážku na cestě k obecnému cíli – volné dynamice zisků. Jediné vládnoucí hledisko neumožnilo náležitou přípravu, která v západní Evropě zabrala desetiletí, od identifikace situace, přes vznik nové koncepce, nové lesní politiky, nové legislativy až např. k výroku Ústavního soudu NSR v květnu 1990 o multifunkčním lesním hospodářství jako zákonné normě. Přiznejme si, že jsme si toho ani nepovšimli – už tehdy se u nás pracovalo v „ideové slupce“. Zlomyslník by asi dodal, že nebyla ani tak nová.

Nový zásadní směr cesty lesního hospodářství jako sektoru národního hospodářství, zásadní strukturální změnu lesního sektoru včleněním nové, produkci dřeva formálně rovnocenné hospodářské složky – *lesnických služeb* environmentálního a sociálního charakteru – připravovala v Československu lesnická věda od 70. let ve dvou rozsáhlých státních úkolech vědeckých institucí v celém státě za tuhého a posléze úspěšného odporu politických ekonomů.

Pro zaujaté environmentalisty-biology je to jenom „archaické antropocentrické“ myšlení. Samozřejmě – týká se přece životních zájmů lidské společnosti – jejího životního prostředí. Proti „biocentrickému“ myšlení se však postavil i zákon – naše lesy totiž lesní zákon 289/1995 Sb. ex lege definoval také jako **nenahraditelnou složku životního prostředí!** Politika našla řešení – kategorizuje zákony na nadřazené a podřazené. Takže soudce může usoudit, že zájem přírody je v NPŠ nadřazen zájmům „hospodaření“ (rozuměj produkce dřeva) v lesích a tím prohlásit, že podpora přemnožení kůrovců s pokračováním velkoplošných destrukcí stromového patra lesů Šumavy je podle práva v pořádku. Rizikovost toho pro generace lidí v podhůří je podřazená a neuvažuje se. Tak tomu bývá u ideologií: pro velikost cíle v jediném hledisku se nehledí na „maličkosti“. Není to vina soudců. Odedávna soudci podle litery zákonů soudí, nikoli je dávají. Je to problém právní teorie, aby se právo nemohlo měnit jednoduše v nástroj nepravdy.

Je to opravdu široká otázka na to, aby byla řešena výlučně vědami přírodně biologickými. Zahnuje také politicko-ekonomickou a sociální problematiku. Správa soudobé kulturní krajiny souvisí velmi úzce třeba též s lesnictvím při problémech rozvoje venkova, ale i tím také s životním prostředím kulturní krajiny: jsou to hlediska lesů jako spolutvůrců krajinného životního prostředí. Platná a důležitá jak u těch lesů, kde se bude produkovat dřevo, tak tam, kde se bude dávat přednost třeba ochraně vodního režimu krajiny či zdrojů vod či podpoře rekreaci; také však i u těch, které by se velkoplošně přenechaly přírodě k samovývoji. Zdá se být poněkud fantasmagorické domnění, že podpis na zakládací listině národního parku zruší působení lesa jako složky životního prostředí, je-li zakládán v kulturní a obytné krajině. To je možné jen s plamennou vírou v ideu, jejímž jediným měřítkem jsou její budoucí výsledky. Tak to vyplývá i ze studií filosofů a politologů.

Nutno důrazně připomenout, že u popřevratových velkorysých projektů trvale udržitelného rozvoje kulturní krajiny nebyly lesnické vědy opomíjeny v komplexním souboru hledisek řady oborů s prostředím této krajiny spojených. Tohle se ztratilo teprve s důkladnou indoktrinací MŽP ČR v novém tisíciletí, s ideologizací konzervační ochrany přírody a se vstupem politických metod boje o moc do vědy. Ani to není žádná novinka – i tohle už tu opakovaně bylo za života mé generace – němečtí fyzikové a astronomové museli za vlády nacismu plivat na teorii relativity, o pár let později i někteří akademikové obou našich akademií jásalí vstříc nesmyslným „hypotézám“ T. D. Lysenka po boku nadšených mladých svazáků. Nezdá se někdy, jakoby se jisté vlny lidského faktoru opakovaly v nepravidelné, sinusoidu svou nezbytností připomínající křivce?

Dopis

Děkuji za Vaše objemné dílo - Šumava a její perspektivy II s obrovským rozsahem faktů a dat. Protože se zabývám kauzou NP Šumava už déle než dvě decénia, musím konstatovat, že jde o čelnou práci v tomto úseku. Měla by se dostat do rukou představitelů "divočiny", aby ji ovšem četli a pokud umějí, reagovali. K tomu se však nikdy nedostali, aby četli a posuzovali fakta z jiného úhlu pohledu. Je nutno otevřeně konstatovat, že v kauze NPŠ se uplatňuje neobyčejná nevědomost a neodpovědnost v důsledku zásadní "jenohlediskovosti", jakou se vždy vykazuje ideologie. Konstatuji, že se tak postupuje velmi sofistikovaně, jak se moderně říká, už řadu let. Vzpomínám, že jako předseda Národního lesnického komitétu v 90. letech jsem vyzýval kolegy profesory fakult v předsednictvu, abychom rázně vystupovali. Oni však byli rozpačití, protože tehdy hlavní protiaktéry (Duha, rozličné Matky a Okrašlovací spolky) nepokládali za pozornosti hodné. Dnes ovšem stojí s těmito občanskými organizacemi v šiku část profesorstva univerzit, dokonce i jeden profesor z právnické fakulty UK! Všichni spojeni v ideologii, odmítající jakoukoliv připomínku jako "hereš" jejich jedině správné a tedy možné víry. Vše i v duchu postmoderní ledabylosti, nedůslednosti a povšečnosti.

Patrně také víte, že už mají silnou pozici v EU, odkud se připravuje, aby členské státy vložily do legislativy, že (zatím) území Natury 2000 se má okamžitě pokládat za bezzásahové! Když takhle v roce 2008 představil, jako koncepci MŽP ČR náměstek RNDr. Pelc delegaci České lesnické společnosti (1/3 lesů ihned do bezzásahovosti, 1/3 do převodu k ní pod vedením přírodovědců a snad 1/3 k produkci dřeva "dřevožroutům!), měli jsme to tehdy tehdy za osobní fantasmagorii pana náměstka.... Dnes ovšem to bude podporovat nejen prof. Kindlmann z PřF UK Praha a celá přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity, ale též Katedra práva životního prostředí Právnické fakulty UK Praha.

K Vaší informaci v příloze posílám referát o semináři Okrašlovacího spolku Zdíkovska a zprávu o vysílání ČT2 opět "Nedej se". Jako Národní lesnická komise jsme v 90. letech zaplatili expertiéru znalce z Fakulty sociálních věd UK, že tohle vysílání režiséra Bezoušky je účelově lživé, zcela jednostranné i intonací slovního doprovodu a hudby, zcela nepřijatelné pro veřejnoprávní televizi.

Jeden z čelných borců na ideologické straně, mluvčí Komise ŽP AV ČR prof. RNDr. M. Braniš CSc., podal loni písemné vyjádření, že *biologickému pojetí vůbec nezáleží na tom, zda na Šumavě bude někdy zase les - to se musí ponechat na Přírodě a jen sledovat, jak probíhají sekundární sukcese (za to jsou granty a články v impaktovaných vědeckých časopisech světa, kariéry a prachy - myšlení všech kmotrů!). Prof. Braniš náhle zemřel v září 2013, bylo mu 61. let. Asi se moc rozčiloval - na článek otisknutý ve Vesmíru o krizi lesnictví poslal tak vyšperkovanou námitku, že redakce mu to vrátila, aby nejprve odstranil osobní urážky, než se bude uvažovat o zveřejnění.... Postmoderní svět je věru pestrý až k nevíře.*

Další rozsáhlé studie V. Krečmera v bloku Šumava

Vážení kolegové a kolegyně z ČLS,

požádali jste mne o nesnadný úkol: vyjádření k návrhu zákona o Národním parku Šumava (NPŠ). Návrh podaný ministrem T. Chalupou je výsledkem toho, co politici rozumějí pod pojmem „kompromis“. V daném případě jde ovšem o zcela mimořádnou situaci v tom, že jedna ze stran – „Stínová rada“ NPŠ – má za hlavní základ ideologicky podloženou, tedy mimo vědy ležící „ideovou slupku“. Je to úsilí o vznik „divočiny“ (bez nějaké definice) bez jakýchkoliv ohledů na cokoli jiného než jsou cíle dílčích přírodovědných oborů, podporujících a sledujících destrukci stromového patra převážně kulturních smrkových porostů chráněnými přírodními procesy jako absolutní pravdu, která se musí prosadit třeba i natruc zákonu. Tyto přírodní procesy, které zákonitě propukly v kulturních ekosystémech smrku v „bezzásahovosti“ jako velkoplošné a dlouhodobé disturbance horských lesů, nejsou jevy přírodními; ani živly ani kůrovec se tam nechovají tak, jak se chovávaly v dobách původní Silva Gabreta. Takže třeba poukazy na nutnost úcty k tisíciletým vazbám smrku a kůrovce jsou jen pobožností u oltáře bůžků dosti dávno neexistujících. Bionomie kůrovce se přizpůsobila změnám lesů a jejich „poslání“ je tam nyní docela jiné než tehdy v původních lesních ekosystémech. A také vše běží nad krajinou, která iž dávno neoplývá jen strdím. Jde o krajinu kulturní a obytnou, k níž ohled jakoby ideologům nestál za úvahu.

Úvodem něco k vysvětlení podstaty kauzy NPŠ

Mám za nadmíru charakteristické, jak rozbor vývoje kauzy v návrhu zákona zcela pomíjí naprosto průkaznou skutečnost, že došlo k zásadnímu odklonu MŽP ČR od úkolů NPŠ, vyjádřených v základní právní normě, ve vládním nařízení 163/1991. Stalo se tak rokem 1999 a v plném rozsahu od roku 2003 přechodem od ochrany ekosystémů a prostředí k ochraně přírodních procesů. Už první „plány péče“ NPŠ byly charakteristické na straně jedné odborně dobře podloženými plány zásahů na nejbližší roky – zejména v transformaci skladby a struktury kulturních lesních ekosystémů. Na straně druhé pak stály jen ideově podložené termíny přechodu k bezzásahovosti – tehdy v blízkém časovém horizontu. Nadšenci, médii označovaní jako ekologové, až do roku 2006 měli kůrovce za „lékaře lesa“ a „architekta lesních ekosystémů“, jenž velké disturbance neudělá. Sami to pak označili za omyl ekologů. Přírodovědci podotkli, že šlo o omyl „ekologů“, zatím co jejich cílem byla co největší disturbance kulturního smrku co nejdříve na co největší ploše. Je-li „politikou“ zamlčet takové základní jevy v průběhu kauzy NPŠ, pak jde o velmi závažný jev snahy klamat i samu skutečnost. Nově o tom svědčí prohlášení jednoho ze zahraničních ekologů, které pozval do NPŠ prof. Kindelmann z PŘF UK: izraelská ekoložka prohlásila v ČT nedávno, že „kůrovec je inženýrem obnovy lesa“. Je to trvale udržovaná neznalost bionomie kůrovce anebo účelová neinformovanost o charakteru NPŠ?

Postup k divočině destrukcí horských lesů je volba „akademické obce“. Tento termín je dokonce použit v zdůvodnění návrhu zákona – že dovoluje této obci podílet se na rozhodování o NPŠ. Rozumí se tím zejména skupina přírodovědců s těžiskem např. u některých pedagogů Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity (JČU), kteří se zformovali v tzv. Stínové radě NPŠ. Pitoresknost stavu je např. v tom, že řádnému profesoru téže JČU bylo odebráno slovo při diskusi na studentské konferenci JČU ke kauze NPŠ jen proto, že nesdílel názor posluchačů... Není to vykřičník, jenž by měl být uvažován velmi vážně rozumnými lidmi?

Také ve vnitřním styku lidí, kteří fungují u vzniku těchto symptomů, jsou jinak uvažující vědci zrádci a škůdci. To není domněnka či výmysl! Zatoulal se mi totiž do počítače jeden email člena Rady z JČU, jenž se zabýval postupem k vyloučení jinak smýšlejících členů. Četl jsem tehdy

zrovna tlustou knihu anglického historika o „Hitler’s scientists“ za nástupu nacismu v Německu a napsal jsem své udivení nad stejnou, jen česky vyjádřenou terminologií autoru emailu z JČU; neozval se ovšem.

Tož tolik na vysvětlenou situace ve vývoji otázky, v němž už 9 let je místo jen pro hledisko konzervační ochrany přírody v ochraně přírodních procesů. Jakoby možné následky procesů na ploše NPŠ pro krajinu, v níž byl NPŠ založen, byly výmyslem zrady a škůdcovství, nikoli nezbytnou součástí zajištění existence národního parku daných vlastností na daném území.

Stanovisko k zákonu o NPŠ vůbec

Návrh zákona je možno pokládat za jistý pokrok, pakliže projde určení v něm uváděného rozsahu I. zóny. Zákonné vymezení rozsahu této zóny vyvolávalo až zuřivý odpor zastánců „ideové slupky“, jejichž snahou je dosáhnout v co nejkratší době co největší plochy destrukce smrkových porostů. A to i když postihne i ty „nejpřísněji chráněné“ plochy např. klimaxových horských smrčín se zvláště zpřísněnou ochranou zákonem 167/2008 i vyhlášením tamní Ptačí oblasti... Po sežrání tohoto evropsky zvláště cenného typu lesního ekosystému kůrovci tam např. doupné stromy nejméně století přirozeně nebudou. Ovšem Ptačí oblast má chránit druhy ptáků, kteří k hnízdění potřebují takové stromy. Podle „ideové slupky“ nadšených ornitologů to prý nevádí – ony druhy odletí hnízdit jinam. Doklad, jak se ideologicky hledí na zákony! Základním podkladem je i tady „ideová slupka“, absolutní prioritou je vznik divočiny v NPŠ. Tento zákon není zmíněn v přehledu zákonů týkajících se NPŠ.

Podle vyjádření vysokoškolského ekologa z JČU zákon není argument – když se nehodí, není třeba ho dodržovat. U ideologů tohoto typu to tak může být i se zákonem o NPŠ. To by mělo být důležité pro formulaci zákona a měli by si to uvědomovat především politici, hovořící o právním státu.....

Doporučení témat pro připomínky k návrhu zákona

K závažným připomínkám k návrhu zákona o NPŠ z hlediska, plynoucího z poznatků věd environmentálních a lesnických podle mého názoru patří:

- Velkoplošné a mnohaleté destrukce stromového patra smrkových, převážně kulturních lesních ekosystémů NPŠ poškozují a ničí na dlouhou dobu celek horského lesa v jeho přirozených funkcích. Jsou jevem nezbytně nastávajícím v bezzásahovosti lesních porostů neschopných samoregulace vývoje. Působí ovšem zásadní a dlouhodobé změny základních vlastností prostředí a biotopů – jde o změny bilancí (záření, tepla, vody), prvků a faktorů bioklimatu, půdních procesů atp. s efekty nejen lokálními na lesní ploše, ale i mimo les a až regionálními v okolí parku. Na dlouhé doby může v horské krajině pomístně chybět les jako celek s jeho veřejně prospěšnými vlivy na prostředí, což konzervační ochraně přírody nijak nevádí. NPŠ však neleží v přírodní neobyývané pustině.
- Národní park Šumava byl založen v kulturní obytné krajině a hraničí s ní velmi dlouhou hranicí, což se nezmění během staletí. Přírodní procesy, uvolněné na ploše NPŠ, mohou vstupovat i do jeho okolí. Konzervační ochraně přírody disturbance horských lesů jakýchkoli měřítek nikterak nevádí, je to za hranicí jejího vnímání světa a proto se tím nezabývá. Mělo by to však být jednou ze stěžejních záležitostí environmentální i lesní politiky státu a pochopitelně nalézt odezvu i v zákonu o NPŠ. Návrh zákona se o těchto principiálních skutečnostech vůbec nezmiňuje.
- Z těchto nepopíratelných faktů věd environmentálních i lesnických plyne možnost environmentálních i sociálních rizik, plynoucí pro krajinné prostředí z existence národního parku II. kategorie podle definice IUCN. Definici této kategorie NPŠ z hlediska

standardních poznatků věd naprosto neodpovídá. Jelikož se tu jedná o rizika také pro lidskou společnost, konservační ochrana přírody se tím odmítá zabývat. Na tato rizika tak či onak by ve veřejném zájmu měl reagovat zákon jejich zhodnocením (1.6) a zahrnutím mezi již uváděná rizika. Nejde zdaleka jen o škody na majetcích či jejich využívání, na podnikatelské činnosti. Jde o ohrožení a poškození životního prostředí a škody z toho vznikající mimo lesy s výskytem po desítky let. Jsou tu tedy vazby se zákonem 282/1991 Sb. a se smyslem existence a práce ČIŽP s působností v ochraně lesa jako nenahraditelné složky životního prostředí. Je-li les v NPŠ vyňat z plnění funkce této – podle zákona nenahraditelné – složky životního prostředí, je třeba nebát se reality a zákonem to stvrdit.

- Považuji za nezbytné důrazně připomenout, že omezovat funkci složky životního prostředí jen na lesy hospodářské by byl právní, celosvětově pozoruhodný veletoč myšlení. Je na místě otázka, kdo a čím vážil význam ochrany přírody a význam ochrany životního prostředí kulturní krajiny v tuzemských podmínkách. Lze doložit vyjádření ekologa z JČU, že „kulturní krajina je přece právě to, co nás vůbec nezajímá“. Myslí tak opravdu i politici? V návrhu zákona nejsou vůbec ošetřena tato možná a závažná environmentální a sociální hlediska a rizika včetně okolí národního parku daného charakteru, jako je NPŠ. Pod riziky jsou v návrhu uváděna pouze fakta právního charakteru, dokonce je zmíněna i rovnost mužů a žen. Zcela chybí upozornění na rizika uvolněných přírodních procesů a pojednání o nich třeba i ve vztahu k zákonu o životním prostředí 17/1992 Sb., jenž respektuje i životní prostředí člověka. Přírodní procesy, uvolněné na ploše NPŠ, nelze v následcích omezit na plochu NPŠ. Je možné u národního parku uprostřed kulturní obytné krajiny taková rizika v zakládacím zákonu zamlčet?

Uveďme jako možný příklad rizik, stvrzený konkrétními poznatky a zkušenostmi. Jde třeba o zlomy, vývraty i klest v lesních bystřinných tocích. Jsou nesporně jedním ze znaků divočiny. Jestliže však jednou přijde kritická srážka a takový zával třeba jen z klestu se dá do pohybu, bude zadržén na hranici národního parku? Obdobně zamokřování dalších ploch po odumření lesa může z hlediska hydrologického podle polohy a plochy území výrazně ovlivňovat odtokový proces i jakost vody. Podle zkušeností z kalamit mniškové a imisní může být dlouhodobě přírodními procesy vyloučena obnova lesního biotopu. To a mnoho dalších důsledků bezzásahovosti se může projevit během mnoha let a bude třeba řešit důsledky mnohem závažnější, než jsou nesoulady mezi literami i duchem různých zákonů – hlediska právní je třeba obohatit o hlediska plynoucí z možných změn environmentu. Proto pojednání o těchto rizicích a řešení možných následků v krajinném měřítku náleží k zákonnému souhlasu s velkoplošnou experimentální plochou přírodních věd v horských lesích. Změny lesního pláště krajiny mají tam i jiný význam než ochrany přírody. Toto hledisko nemizí vyhlášením národního parku daných vlastností v daném území, a proto si to vyžaduje ošetření v jeho zakládacím zákonu.

Dalším závažným důvodem pro připomínku jsou v návrhu zákona obsažené časové hranice – roky pro převody lesů do bezzásahovosti. Opakuje se tu pojetí od vzniku NPŠ projevované tlaky na co nejkratší trvání možných zásahů člověka bez ohledu na konkrétní podmínky samoregulace lesních ekosystémů. Je nutno připomínkovat a ptát se velmi důrazně, kdo a na jakých podkladech zaručuje v návrhu zákona stanovené časové mnohaleté lhůty? Je skutečně politickým nezbytím někde nechat působit „ideovou slupku“ při řešení tak závažných problémů vzdálených časových horizontů? Pokládám za nezbytné stanovit zákonem podmínku přechodu k bezzásahovosti dosažením vědecky podložené schopnosti autoregulace dalšího vývoje lesních ekosystémů, a to standardními vědeckými poznatky – žádná pevná data pro vzdálenou budoucnost.

Závěr nevědecky smutný

Vážení kolegové, snažil jsem se v daném termínu a horku shrnout to, s čím pracuji už jednadvacet let jako výzkumník, specializující se mnoho desetiletí – kdysi experimentálně ve vědeckých

projektech, běžících přes dvacet let v nepřetržitém provozu denně včetně sobot, nedělí a svátků na mnohaletých pokusných objektech v nížině, středohorách i v pahorkatině – na otázky nejen prostředí lesa, ale i vazeb lesů a krajiny, lesů a krajinného prostředí. To vše v návaznosti na vývoj euroatlantické civilizace a jejích potřeb co se lesů týká, jakož i v kontaktu s evropským lesnictvím Západu i Východu a s jeho reagencemi na to...

Někteří kolegové přírodovědci v cíleném souzvuku s nadšenci i se specialisty na klasickou propagandu a právní figle docilují znamenitých úspěchů v ovlivňování populace s využitím trendů v postmoderní společnosti. Naše lesnictvo, názorově roztržité a v podstatě se ani mnoho nezajímající o svou budoucnost, se nedokáže zasazovat ani o ty nejzákladnější věci svého oboru. Vidím je v podstatě závislé na kmotech a institucích, v podstatě bezmocné i chudobou. Dokázali jsme snad v lesnictví získat pro zabezpečení veřejného zájmu na lesích a prostředí, na „well being“ či i životy obyvatelstva miliardy, jak to dokázali přírodovědci s poukazem na zájmy chudáka matky Přírody? Jsou to analýzy veřejně přístupných finančních dokladů o využívání společenského režijního kapitálu v ČR, populisticky tedy peněz daňových poplatníků. Máme vůbec živou duši, která by se o něco takového programově starala, když na druhé straně pracují za veřejné peníze týmy na důkazech, že lesnictví je přežitek?

Nevidím lesnictvo jako partnera přírodovědných ekologů, který by byl schopen a ochoten se podílet na řešení situace. Máme obsazeny vedoucí posty sektoru lidmi, jimž lesnictví je vzdáleno a je jim vlastní krátkodechý ekonomismus. Tohle lákadlo identifikovali už před lety evropští představitelé IUFRO... Naše lesnictvo, lidé většinou plně závislí, jakoby bylo schopné jen soustavně mlčet, poslušně brát pokyny shůry a prohrávat i tam, kde jde o jeho budoucnost. Kolega ve významném postavení píše ze Slovenska, že lesnictví, půjde-li to tak dál, může vůbec zmizet jako národohospodářský sektor, přestože tam i představitelé státních lesů (s vysokoškolským lesnickým vzděláním) a představitelé lesnických institucí vystupují v diskusích o krizi lesnictví věcně a jasně. Vzpomeňme jen. co my ani netajíme – mezi čtyřma očima ovšem – třeba v předsáli Sněmů lesníků, jež měly za titulní téma co jsme a kam jdeme... S klesající účastí až k převaze důchodců...

Tož tohle je celková situace, v níž žijeme, v mém pohledu – kéž bych se zásadně mýlil! Omlouvám se za svůj pesimismus. Prožil jsem – s době odpovídajícími následky nejen pro mne – dvě zatracené totality a tyhle ne nové novodobé příznaky a moresy mi jdou asi moc na nervy.

Zdraví *Vladimír Krečmer*